Львівський професійний коледж
готельно-туристичного та ресторанного сервісу

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора з НМР
_____ Марія СКОРОБОГАТА
28 серпня 2025 р.

Методичні матеріали для проведення семінарських занять з дисципліни «Географія туризму»

Спеціальність 241 «Готельно-ресторанна справа»
Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа»

Підготував:
Викладач Безручко Л.С.

Погоджено на засіданні циклової комісії готельно-туристичного напрямку
Протокол № 01 від 28 серпня 2025 р.

Голова циклової комісії _____ Максим ПРИПУТЕНЬ

Львів 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Семінарські та практичні заняття є важливою складовою навчального процесу з дисципліни «Географія туризму» для здобувачів освіти спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа». Загальний обсяг семінарських та практичних занять становить 22 години, з яких 16 годин відведено на семінарські заняття (8 занять по 2 години) та 6 годин - на практичні роботи.

Мета семінарських занять - закріплення та поглиблення теоретичних знань, набутих на лекціях, розвиток уміння аналізувати особливості розвитку туризму в залежності від географічних передумов.

Під час семінарських занять застосовуються інтерактивні методи навчання: дискусії, «мозковий штурм», робота в малих групах, аналіз конкретних ситуацій («case-study»), рольові ігри, міні-дебати. Значна увага приділяється підготовці доповідей та їх обговоренню.

Практичні роботи спрямовані на опанування здобувачами освіти практичних умінь та навичок, необхідних для професійної діяльності у сфері гостинності.

Розподіл годин:

- Семінарські заняття - 16 годин (8 занять)
- Практичні роботи - 6 годин (5 робіт)

Оцінювання результатів семінарських та практичних занять здійснюється за 12-бальною шкалою з урахуванням активності на занятті, якості підготовки до заняття, рівня виконання практичних завдань, уміння аргументовано висловлювати власну позицію.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінарське заняття № 1

Тема: *Теоретичні особливості дисципліни «Географія туризму»*

Мета: Закріпити та поглибити знання про предмет, об’єкт, зміст і теоретичні засади дисципліни «Географія туризму», визначити її місце в системі підготовки фахівців туризму та гостинності, розкрити взаємозв’язки з іншими науковими дисциплінами.

Завдання:

- Обговорити сутність, предмет та об’єкт дисципліни «Географія туризму».
- Розглянути місце дисципліни у структурі професійної підготовки спеціалістів сфери гостинності.
- Проаналізувати міждисциплінарні зв’язки географії туризму з природничими, суспільними та економічними науками.
- Уточнити зміст основних термінів і понять, що становлять теоретико-понятійний апарат дисципліни.

Питання для перевірки базових знань:

1. Що є предметом і об’єктом дисципліни «Географія туризму»?
2. Які основні завдання та функції географії туризму як науки?
3. Яке місце «Географія туризму» посідає в системі підготовки фахівців туристичної та готельно-ресторанної галузі?
4. Які дисципліни формують наукову основу географії туризму?
5. Що належить до ключових термінів і понять географії туризму (туристичний ресурс, туристична дестинація, туристичний регіон, туристичний потенціал тощо)?

План семінарського заняття:

1. Предмет та об’єкт географії туризму. Сутність дисципліни, її наукові підходи.
2. Місце і роль дисципліни у підготовці фахівців туризму та гостинності. Практичне значення знань.

3. Міждисциплінарні зв’язки географії туризму. Взаємодія з економічною географією, соціологією, екологією, маркетингом, культурологією, менеджментом туризму.

4. Основні терміни та поняття географії туризму. Категоріально-понятійний апарат дисципліни.

5. Туристичні ресурси та їх географія як ключовий елемент туристичного аналізу.

6. Туристична регіоналізація світу як метод дослідження.

Теми доповідей:

- Формування та історичний розвиток науки «Географія туризму».
- Класифікація туристичних ресурсів і підходи до їх оцінювання.
- Туристична дестинація як базове поняття туристичної географії.
- Роль географічних досліджень у розробці туристичного продукту.
- Міждисциплінарний характер сучасної географії туризму.

Список використаної літератури

1. Аріон О.В., Уліганець С.І., О.Ю. Дмитрук Географія туризму: навчально-методичний посібник – 2 вид., перероблено та допов. / Аріон О.В., Уліганець С.І., О.Ю. Дмитрук. К. : 2019. - 206 с.
2. Аріон О. В. Географія подорожей та туризму: навчально-методичний посібник до спецкурсу для студентів освітнього рівню «бакалавр» спеціальності 106 Географія (електронне видання). К., 2023. 121 с.
3. Смаль Ігор Географія туризму : [навч. пос.] / Ігор Смаль – Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2011. – 576 с.

Посилання на веб-ресурси:

- https://ipra.org — Міжнародна асоціація зв’язків із громадськістю
- https://ukrstat.gov.ua — статистика потреб для комунікаційних кампаній

Семінарське заняття № 2

Тема: *Значення туризму у розвитку економіки країн та регіонів*

Мета: Закріпити та розширити знання студентів про роль туризму у соціально-економічному розвитку держав і регіонів, про його історичні

витоки, структуру та механізми економічного впливу. Сформувати розуміння туризму як галузі світового господарства та одного з чинників регіонального розвитку.

Завдання:

- Обговорити сутність туризму як соціального явища та форми людської активності.
- Розглянути основні етапи виникнення і розвитку подорожей та організованого туризму.
- Проаналізувати класифікацію видів туризму відповідно до сучасних наукових підходів.
- Визначити економічну роль туризму як галузі «невидимого експорту».
- Оцінити прямий та непрямий вплив розвитку туризму на економіку окремих країн і регіонів.

Питання для перевірки базових знань:

1. У чому полягає сутність туризму як соціального явища?
2. Які основні історичні етапи формування туризму виділяють дослідники?
3. Які існують класифікаційні підходи до видів туризму?
4. Чому туризм називають галуззю «невидимого експорту»?
5. Які показники характеризують прямий економічний ефект туризму?
6. Які форми непрямого впливу туризму на економіку регіонів?
7. Як туризм сприяє розвитку суміжних галузей?

План семінарського заняття:

1. Туризм як соціальне явище: сутність, функції, значення для суспільства.
2. Історія розвитку подорожей і туризму: від давнини до сучасного глобального туристичного ринку.

3. Класифікація туризму: за метою, способом переміщення, територіальним масштабом, тривалістю, організаційними формами.

4. Туризм як галузь «невидимого експорту»: механізм надходження валютних ресурсів.

5. Прямий економічний вплив туризму: зайнятість, доходи, інвестиції, ВВП.

6. Непрямий вплив туризму: розвиток інфраструктури, сфери послуг, малого і середнього бізнесу; мультиплікативний ефект.

7. Туризм як чинник регіонального розвитку: приклади окремих країн і територій.

Теми доповідей:

- Туризм у структурі світового господарства: сучасні тенденції.
- Мультиплікатор туризму: сутність, механізм впливу, приклади.
- Розвиток туристичної інфраструктури як фактор стимулювання економіки регіону.
- Туризм і зайнятість населення: глобальні тенденції.
- Роль сталого туризму у соціально-економічному розвитку територій.

Список використаної літератури

1. Нефедова Н. Є. Географія туризму: навчально-методичний посібник / Н.Є.Нефедова, В.В. Яворська, С.Б. Куделіна. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2018. - 160 с
2. Величко В. В. Організація рекреаційних послуг: навч. Посібник. Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. 202 с. URL: https://tourlib.net/books_ukr/velychko.htm
3. Крачило Н.П. Географія туризма. К.: Вища школа, 1987. 208 с.
4. Мальська М., Худо В., Цибух В. Основи туристичного бізнесу. Львів, 2003. URL: https://tourism-book.com/pbooks/book-63/ua/

Посилання на веб-ресурси

1. Всесвітня туристична організація (UNWTO): https://www.unwto.org

2. UNWTO Tourism Data Dashboard: https://www.unwto.org/tourism-data

3. World Bank Open Data — Tourism Indicators: https://data.worldbank.org

4. OECD Tourism Statistics: https://www.oecd.org/tourism

5. National Geographic — Travel Economy: https://www.nationalgeographic.com/travel

Семінарське заняття № 3

Тема: *Поняття туристичних ринків*

Мета: Сформувати у студентів цілісне уявлення про природу туристичного ринку, його структуру, джерела інформації, чинники сегментації та особливості функціонування на міжнародному і національному рівнях. Поглибити знання щодо механізмів формування попиту і пропозиції на ринку туристичних послуг.

Завдання:

- Обговорити сутність туристичного ринку як економічної та соціальної категорії.
- Розглянути основні джерела збору інформації про стан вітчизняних і зарубіжних туристичних ринків.
- Визначити чинники, що впливають на сегментацію міжнародного туристичного ринку.
- Проаналізувати особливості регіональних і національних туристичних ринків.
- Розкрити структуру туристичних послуг і їх роль у формуванні туристичного продукту.

Питання для перевірки базових знань:

1. Що означає поняття «туристичний ринок» і які його основні елементи?

2. Які існують джерела інформації для аналізу туристичного ринку?

3. Які чинники визначають сегментацію міжнародного туристичного ринку?

4. Чим відрізняються регіональні та національні туристичні ринки?

5. Що входить до структури туристичних послуг?

6. Які суб'єкти формують туристичний ринок?

7. Як зміни у попиті впливають на розвиток туристичного ринку?

План семінарського заняття:

1. Сутність туристичного ринку та його структура.

2. Уявлення про туристичні ринки вітчизняного та світового рівня.

3. Джерела інформації про стан туристичних ринків:

- міжнародні організації (UNWTO, OECD, Eurostat);
- національні статистичні служби;
- туристичні агенції та маркетингові дослідження;
- спеціалізовані інформаційні платформи.

4. Чинники сегментації міжнародного туристичного ринку:

- географічні, демографічні, економічні, соціокультурні, поведінкові.

5. Регіональні туристичні ринки: Європа, Америка, Азія, Африка, Близький Схід, Австралія та Океанія.

6. Національні туристичні ринки: особливості формування та розвитку.

7. Послуги на туристичному ринку: транспортні, готельні, харчування, екскурсійні, інформаційні, розважальні, спеціалізовані.

Теми доповідей:

- Механізми формування попиту та пропозиції на туристичному ринку.
- Роль міжнародних організацій у моніторингу світового туристичного ринку.

- Сучасні тенденції розвитку національного туристичного ринку України.
- Маркетингові дослідження в аналізі туристичних ринків.
- Сегментація туристичного ринку як інструмент підвищення конкурентоспроможності турпродукту.

Список використаної літератури

1. Аріон О.В., Уліганець С.І., О.Ю. Дмитрук Географія туризму: навчально-методичний посібник – 2 вид., перероблено та допов. / Аріон О.В., Уліганець С.І., О.Ю. Дмитрук. К. : 2019. - 206 с.
2. Аріон О. В. Географія подорожей та туризму: навчально-методичний посібник до спецкурсу для студентів освітнього рівню «бакалавр» спеціальності 106 Географія (електронне видання). К., 2023. 121 с.
3. Смаль Ігор Географія туризму : [навч. пос.] / Ігор Смаль – Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2011. – 576 с.

Посилання на веб-ресурси

1. Всесвітня туристична організація (UNWTO): https://www.unwto.org
2. UNWTO Tourism Statistics Platform: https://www.unwto.org/tourism-data
3. OECD Tourism Statistics: https://www.oecd.org/tourism
4. National Geographic Travel Insights: https://www.nationalgeographic.com/travel
5. Державне агентство розвитку туризму України: https://www.tourism.gov.ua

Семінарське заняття № 4

Тема: *Країнознавчі дослідження в географії туризму*

Мета: Закріпити та поглибити знання студентів про сутність, методи та практичне значення країнознавчих досліджень у географії туризму. Сформувати розуміння ролі країнознавства як інформаційної основи для

формування туристичних продуктів, районування та аналізу туристичних дестинацій.

Завдання:

- Обговорити зміст і структуру країнознавчих досліджень у контексті туристичної географії.
- Розглянути інформаційні джерела, що використовуються у країнознавстві.
- Визначити роль країнознавчих досліджень у формуванні туристичних маршрутів і продуктів.
- Проаналізувати методи оцінювання країнознавчих ресурсів і туристичного потенціалу територій.
- Уточнити ключові поняття країнознавства та їх значення для туристичних досліджень.

Питання для перевірки базових знань:

1. Що таке країнознавство та яке його місце в системі географічних наук?
2. Які види країнознавчих досліджень існують?
3. Які інформаційні джерела використовують у туристичному країнознавстві?
4. Які показники використовують для оцінювання туристичного потенціалу країни чи регіону?
5. Як країнознавча інформація впливає на формування туристичних маршрутів?
6. Чому країнознавство є необхідним компонентом підготовки фахівців у сфері туризму?

План семінарського заняття:

1. Сутність країнознавства та його наукові засади.
2. Країнознавство у структурі географії туризму: взаємодія наук, міждисциплінарний характер.

3. Методи країнознавчих досліджень: описовий, порівняльний, картографічний, статистичний, культурологічний, економіко-географічний.

4. Джерела інформації в країнознавстві:

- офіційні статистичні ресурси;
- міжнародні туристичні організації;
- географічні, соціальні та економічні бази даних;
- наукові публікації та країнознавчі огляди.

5. Структура країнознавчого аналізу: природні, культурні, соціально-економічні та туристичні характеристики.

6. Оцінювання туристичного потенціалу країн і регіонів.

7. Роль країнознавства у формуванні туристичного продукту та плануванні турів.

Теми доповідей:

- Роль країнознавчих досліджень у формуванні культурно-пізнавальних маршрутів.
- Структура та показники аналізу туристичного потенціалу країни.
- Джерела інформації та їх значення у сучасному туристичному країнознавстві.
- Туристична привабливість регіону: методи оцінювання.
- Вплив країнознавства на управління туристичними дестинаціями.

Список використаної літератури

1. Крачило М.П. Туристичне країнознавство. — Київ: Знання, 2021.

2. Любіцева О.О. Географія туризму. — Київ: Альтерпрес, 2022.

3. Hall C.M., Page S. The Geography of Tourism and Recreation. — London: Routledge, 2021.

4. Cooper C. et al. Tourism: Principles and Practice. — Oxford: Routledge, 2022.

Посилання на веб-ресурси

1. UNWTO — Всесвітня туристична організація: https://www.unwto.org

2. OECD Tourism Data: https://www.oecd.org/tourism
3. World Bank — Country Profiles: https://data.worldbank.org
4. CIA — The World Factbook: https://www.cia.gov/the-world-factbook
5. UNESCO — Cultural Heritage Lists: https://whc.unesco.org

Семінарське заняття № 5

Тема: *Теоретичні засади регіонознавства*

Мета: Закріпити та поглибити знання про сутність, предмет, об’єкт, структуру й методологічні основи регіонознавства. Формувати розуміння регіонознавства як базової науки про просторові відмінності, регіональні системи та закономірності територіальної організації суспільства.

Завдання:

- Обговорити науковий зміст поняття «регіонознавство» та його місце у системі географічних наук.
- Розглянути предмет, об’єкт і основні категорії регіонознавчих досліджень.
- Проаналізувати методи регіонознавства та їх застосування у вивченні територіальних систем.
- Визначити ознаки та типи регіонів, їх функціональну структуру та динаміку розвитку.
- Уточнити значення регіонознавства для туризму, економіки, планування та державного управління.

Питання для перевірки базових знань:

1. Що таке регіонознавство та яке його призначення?
2. Які наукові підходи лежать в основі вивчення регіонів?
3. Які є базові категорії регіонознавства (регіон, район, територіальна система)?
4. Які методи використовуються в регіонознавчих дослідженнях?
5. Як класифікують регіони за функціями та структурою?
6. Яка роль регіонознавства у туристичній географії та країнознавстві?

7. Чому регіональні дослідження важливі для державного управління та економічної політики?

План семінарського заняття:

1. Регіонознавство як наукова дисципліна: визначення, еволюція, місце в системі наук.
2. Об’єкт і предмет регіонознавства: територіальні спільноти, просторові системи, регіональні комплекси.
3. Методологічні основи регіонознавства:
   - системний підхід;
   - порівняльно-географічний метод;
   - картографічний аналіз;
   - статистичні та геоінформаційні методи.
4. Типологія регіонів: природні, соціально-економічні, культурні, політичні, туристичні.
5. Структура регіональної системи: ядро, периферія, зв’язки, ресурси, функції.
6. Регіоналізація як процес: принципи, критерії та методи виділення регіонів.
7. Значення регіонознавства для туризму та просторового планування.

Теми доповідей:

- Регіон як географічна й соціально-економічна система.
- Порівняльне регіонознавство: методи та приклади.
- Регіоналізація світу: критерії, підходи, моделі.
- Роль регіонознавства у формуванні туристичних дестинацій.
- Сучасні виклики регіональної політики та значення регіонознавства для їх вирішення.

Список використаної літератури

1. Шаблій О.І. Основи суспільної географії. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021.

2. Williams S., Lew A. Tourism Geography: Critical Understandings. — London: Routledge, 2020.

3. Hall C.M., Page S. The Geography of Tourism and Recreation. — London: Routledge, 2021.

4. Agnew J. Regions: The Problematic Geography of Territorial Units. — Oxford: Blackwell, 2020.

Посилання на веб-ресурси

1. UNWTO — Всесвітня туристична організація: https://www.unwto.org
2. OECD Regional Development: https://www.oecd.org/regional
3. Eurostat — Regional Statistics: https://ec.europa.eu/eurostat
4. World Bank — Subnational Data: https://data.worldbank.org
5. CIA World Factbook — країнознавча інформація: https://www.cia.gov/the-world-factbook

Семінарське заняття № 6

Тема: *Географія туризму Близькосхідного регіону*

Мета: Закріпити та поглибити знання про географічні, історико-культурні та соціально-економічні особливості розвитку туризму в країнах Близькосхідного регіону. Сформувати розуміння туристичних ресурсів, спеціалізації, динаміки розвитку туристичних потоків та ролі цього регіону у світовому туристичному просторі.

Завдання:

- Обговорити місце Близького Сходу у світовій туристичній системі.
- Розглянути природні, історико-культурні та релігійні ресурси регіону.
- Проаналізувати політичні, економічні та соціальні чинники, що впливають на розвиток туризму.
- Порівняти туристичну спеціалізацію основних країн регіону.

- Уточнити роль Близького Сходу у розвитку релігійного, культурно-пізнавального, лікувально-оздоровчого та ділового туризму.

Питання для перевірки базових знань:

1. Які країни входять до Близькосхідного регіону?
2. Які природні ресурси регіону формують туристичний потенціал?
3. Чому Близький Схід є одним із ключових релігійних центрів світу?
4. Які види туризму є найпоширенішими в ОАЕ, Туреччині та Ізраїлі?
5. Які політичні й економічні чинники впливають на туристичний попит у регіоні?
6. Як розвивається діловий туризм у країнах Перської затоки?
7. Які сучасні виклики впливають на безпеку туризму на Близькому Сході?

План семінарського заняття:

1. Близький Схід як географічний і культурний регіон: межі, країни, специфіка.
2. Природні туристичні ресурси: морські узбережжя, пустелі, гірські райони, кліматичні умови.
3. Історико-культурні та релігійні ресурси:
   - Єрусалим, Мекка, Медіна, Стамбул;
   - біблійні та ісламські святині;
   - археологічні пам’ятки Месопотамії та Леванту.
4. Туристична інфраструктура регіону: авіахаби (Дубай, Доха), курортні зони, екскурсійні центри.
5. Туристична спеціалізація країн регіону:
   - ОАЕ — діловий, подієвий, шопінг-туризм;
   - Туреччина — морський, культурний, лікувальний туризм;
   - Ізраїль — паломництво, медичний туризм;
   - Йорданія — лікувально-оздоровчий, історичний туризм;

- Саудівська Аравія — релігійний туризм (хадж), нові туристичні проєкти NEOM.

6. Економічний внесок туризму: доходи, інвестиції, вплив на зайнятість, міжнародний імідж.

7. Особливості безпеки й політичної ситуації та їхній вплив на туристичні потоки.

8. Перспективи розвитку туризму у регіоні: інновації, мегапроєкти, сталий туризм.

Теми доповідей:

- Релігійні центри Близького Сходу та їх значення для світового паломництва.
- Туризм і економічні трансформації країн Перської затоки.
- Рекреаційно-оздоровчий потенціал Мертвого моря (Йорданія–Ізраїль).
- Туристичні мегапроєкти Саудівської Аравії (NEOM, The Line).
- Туреччина як найбільший туристичний центр регіону: причини успіху.
- Міста-хаби Близького Сходу: Дубай, Доха, Абу-Дабі у світовому туризмі.

Список використаної літератури

1. Любіцева О.О. Географія туризму. — Київ: Альтерпрес, 2022.
2. Крачило М.П. Туристичне країнознавство. — Київ: Знання, 2021.
3. Hall C.M., Page S. The Geography of Tourism and Recreation. — London: Routledge, 2021.
4. Sharpley R. Tourism and Development in the Middle East. — London: Routledge, 2020.
5. Henderson J. Tourism in the Middle East: Challenges and Opportunities. — London: Routledge, 2021.

Посилання на веб-ресурси

1. UNWTO — Всесвітня туристична організація: https://www.unwto.org
2. OECD — Tourism Statistics: https://www.oecd.org/tourism
3. Middle East Tourism Insights (MEED): https://www.meed.com
4. Visit Dubai — офіційний туристичний портал: https://www.visitdubai.com
5. Saudi Vision 2030 (туристичні проєкти): https://www.vision2030.gov.sa

Семінарське заняття № 7

Тема: *Географія туризму в Україні*

Мета: Поглибити знання студентів про просторові особливості розвитку туризму в Україні, туристичні ресурси держави, регіональні відмінності, туристичні райони та динаміку туристичних потоків. Сформувати розуміння сучасного стану галузі, її викликів і перспектив.

Завдання:

- Розглянути структуру та специфіку туристичних ресурсів України.
- Визначити туристичні райони та їх особливості.
- Проаналізувати фактори, що впливають на розвиток туризму в різних регіонах України.
- Оцінити динаміку внутрішніх і міжнародних туристичних потоків.
- З’ясувати сучасні виклики та перспективи розвитку туристичної галузі України.

Питання для перевірки базових знань:

1. Які групи туристичних ресурсів характерні для України?
2. Які туристичні райони виділяють у межах держави?
3. Які природні та культурно-історичні об’єкти мають найбільше туристичне значення?
4. Які сучасні тенденції розвитку туризму в Україні?
5. Які чинники впливають на територіальні відмінності розвитку туризму?

6. Які регіони України є найбільш перспективними у сфері рекреаційного, історико-культурного, медичного, гастрономічного туризму?

7. Які проблеми та бар'єри стримують розвиток туризму в Україні?

План семінарського заняття:

1. Географія туризму України: сутність і завдання.
2. Туристичні ресурси України: природні, культурні, історичні, соціально-економічні.
3. Туристичне районування України:
   - Карпатський район
   - Подільсько-Придністровський район
   - Поліський район
   - Центрально-Український туристичний район
   - Причорноморський та Приазовський район
4. Провідні туристичні дестинації: Львів, Київ, Одеса, Буковель, Кам'янець-Подільський, Чернівці, Харків, Ужгород та ін.
5. Типи туризму в Україні:
   - культурно-пізнавальний
   - природний та рекреаційний
   - лікувально-оздоровчий
   - активний та пригодницький
   - гастрономічний
   - релігійний
6. Внутрішні та міжнародні туристичні потоки.
7. Сучасні проблеми та виклики туристичної галузі України: воєнний стан, безпека, інфраструктурні обмеження.
8. Перспективи післявоєнного відновлення: розвиток бренду України, інвестиційні можливості, євроінтеграційні процеси.

Теми доповідей:

- Туристичне районування України: сучасні підходи та проблеми.

- Карпатський регіон як найбільш динамічна туристична територія України.
- Львів як культурно-туристичний центр Центрально-Східної Європи.
- Розвиток гастрономічного туризму в Україні: регіональні особливості.
- Туристичний потенціал Причорномор'я до та після воєнних подій.
- Міжнародний імідж України: роль туризму у його формуванні.

Список використаної літератури

1. Любіцева О.О. Географія туризму. — Київ: Альтерпрес, 2022.
2. Hall C.M., Page S. The Geography of Tourism and Recreation. — London: Routledge, 2021.
3. Williams S., Lew A. Tourism Geography: Critical Understandings. — London: Routledge, 2020.

Посилання на веб-ресурси

1. Державне агентство розвитку туризму України: https://www.tourism.gov.ua
2. UNWTO — Tourism Data Dashboard: https://www.unwto.org/tourism-data
3. Eurostat — Tourism Statistics: https://ec.europa.eu/eurostat

Семінарське заняття № 8

Тема: *Географічні закономірності розвитку різних видів туризму*

Мета: Поглибити знання студентів про просторові закономірності розвитку різних видів туризму у світі, визначити вплив природних, соціально-економічних, культурних та політичних чинників на формування туристичних спеціалізацій регіонів та країн. Сформувати розуміння того, як географічні особливості визначають типи і динаміку туристичної діяльності.

Завдання:

- Розглянути поняття «географічні закономірності туризму» та їх наукове значення.

- Проаналізувати глобальні просторові відмінності в розвитку рекреаційного, лікувального, екологічного, культурно-пізнавального, ділового, пригодницького, релігійного та інших видів туризму.
- Обговорити вплив клімату, рельєфу, природних ресурсів та культурно-історичних особливостей на формування туристичної спеціалізації регіонів.
- Визначити сучасні тенденції розвитку окремих видів туризму на світовому рівні.
- Сформувати уявлення про глобальну туристичну диференціацію світу.

Питання для перевірки базових знань:

1. Що таке географічні закономірності розвитку туризму?
2. Які природні фактори впливають на формування провідних туристичних регіонів?
3. Які види туризму найбільше залежать від кліматичних умов?
4. У яких регіонах світу сформувалися центри культурно-пізнавального туризму і чому?
5. Які чинники сприяють розвитку ділового туризму в окремих містах світу?
6. Де розміщені світові центри екологічного та пригодницького туризму?
7. Як політичні та економічні умови впливають на територіальний розвиток різних видів туризму?

План семінарського заняття:

1. Поняття та сутність географічних закономірностей розвитку туризму.
2. Роль природних чинників:
   - кліматичні пояси і сезонність туризму;
   - рельєф та формування центрів гірськолижного, пляжного і пригодницького туризму;

- бальнеологічні ресурси.

3. Соціально-економічні та культурно-історичні чинники розвитку туризму:

- урбанізація;
- культурна спадщина;
- релігійні центри;
- політична стабільність.

4. Географічні особливості провідних видів туризму:

- рекреаційний та оздоровчий;
- культурно-пізнавальний;
- екологічний та пригодницький;
- діловий (MICE);
- релігійний;
- гастрономічний.

5. Світові туристичні регіони та їх спеціалізація.

6. Сучасні тенденції: глобалізація, цифровізація, інноваційні форми туризму.

7. Перспективи розвитку окремих видів туризму в умовах глобальних змін.

Теми доповідей:

- Географічні відмінності розвитку пляжного туризму у світі.
- Гірськолижні центри світу та чинники їх формування.
- Просторові закономірності розвитку релігійного туризму.
- Світові центри екотуризму: Амазонія, Коста-Ріка, Кенія, Непал.
- Чинники розвитку ділового туризму у містах-хабах (Дубай, Сінгапур, Лондон).
- Міграція туристичних потоків як індикатор географічної диференціації попиту.

Список використаної літератури

1. Любіцева О.О. Географія туризму. — Київ: Альтерпрес, 2022.

2. Крачило М.П. Туристичне країнознавство. — Київ: Знання, 2021.

3. Cooper C., Fletcher J., Fyall A. та ін. Tourism: Principles and Practice. — Oxford: Routledge, 2022.

Посилання на веб-ресурси

1. UNWTO — Всесвітня туристична організація: https://www.unwto.org
2. OECD Tourism Data: https://www.oecd.org/tourism
3. World Bank — Tourism Indicators: https://data.worldbank.org
4. Eurostat — Tourism Statistics: https://ec.europa.eu/eurostat
5. National Geographic — World Destinations: https://www.nationalgeographic.com/travel

ПРАКТИЧНІ РОБОТИ

Практична робота № 1

Тема: Туристичне районування

Мета: Сформувати практичні навички виділення туристичних районів, обґрунтування критеріїв районування, виконання картографічного та статистичного аналізу туристичних ресурсів і потоків, а також представлення результатів у вигляді карти-схеми та аналітичної записки.

Завдання для виконання:

Завдання 1. Вибір об’єкта і критеріїв туристичного районування

1. Оберіть масштаб дослідження: світ / макрорегіон (напр., Європа) / держава (напр., Україна) / область.
2. Сформулюйте мету районування (для статистики, для планування турпродукту, для маркетингу тощо).
3. Складіть перелік критеріїв (мінімум 6), згрупувавши їх у блоки:
   - Природні (клімат, рельєф, узбережжя/гори, ООПТ, бальнеоресурси);
   - Історико-культурні (об’єкти ЮНЕСКО, музеї, фестивалі, сакральні центри);

- Соціально-економічні (рівень урбанізації, зайнятість у туризмі, ВРП на душу населення, інвестиції у HoReCa);
- Інфраструктурні (транспортна доступність, аеропорти/хаби, готельний фонд);
- Туристичні потоки (в'їзний/внутрішній/виїзний, сезонність);
- Безпекові й екологічні (стабільність, екологічні обмеження).

4. Коротко обґрунтуйте вагомість кожного критерію (1–2 речення).

Завдання 2. Попереднє районування

1. На контурній карті (або в ГІС / онлайн-картах) позначте межі і попередньо виділіть 4–8 туристичних районів.

2. Дайте робочі назви районам (за домінуючим ресурсом/функцією: «Карпатський рекреаційний», «Причорноморський курортний» тощо).

3. Складіть паспорт району (мінімум 6 характеристик): провідні ресурси, провідні види туризму, ключові дестинації, транспортна доступність, сезонність, ризики.

Завдання 3. Перевірка районування на статистиці

1. Зберіть мінімальний набір показників для кожного району (5–8 показників на вибір із переліку: кількість прибуттів, ночівель, завантаженість засобів розміщення, середні витрати туриста, кількість закладів розміщення/харчування, частка охоронюваних територій, кількість об'єктів ЮНЕСКО, частота авіарейсів).

2. Побудуйте порівняльну таблицю та діаграму/теплокарту (за можливості).

3. Зробіть висновок, чи підтверджують дані виділення обраних районів (якщо ні — скоригуйте межі або склад районів).

Список використаної літератури:

1. Любіцева О.О. Географія туризму. — Київ: Альтерпрес, 2022.
2. Крачило М.П. Туристичне країнознавство. — Київ: Знання, 2021.
3. Hall C.M., Page S. The Geography of Tourism and Recreation. — London: Routledge, 2021.

Посилання на веб-ресурси:

- UNWTO — Tourism Data Dashboard: https://www.unwto.org/tourism-data
- OECD — Tourism Statistics: https://www.oecd.org/tourism
- World Bank — Country & Regional Data: https://data.worldbank.org
- Eurostat — Tourism: https://ec.europa.eu/eurostat
- UNESCO — World Heritage List: https://whc.unesco.org
- ДАРТ — Державне агентство розвитку туризму України: https://www.tourism.gov.ua

Практична робота № 2

Тема: Географічний аналіз туристичних дестинацій та рекреаційних ресурсів Європи

Мета: Сформувати практичні навички комплексного аналізу туристичного потенціалу країн Європи, навчитися оцінювати природно-рекреаційні та культурно-історичні ресурси регіону.

Завдання для виконання:

Завдання 1. Аналіз туристично-рекреаційного потенціалу країн

Проаналізуйте наведені ситуації (кейси) та визначте: основний вид туризму, ключові рекреаційні ресурси, сезонність та потенційні ризики для розвитку:

1. Французька Рів'єра (Лазуровий берег): розвиток елітного маріністичного туризму в літній період.
2. Швейцарські Альпи (регіон Юнгфрау): функціонування гірськолижних курортів та екологічних стежок.
3. Ісландія (Золоте кільце): використання геотермальних ресурсів та вулканічних ландшафтів для екстремального туризму.
4. Прага (Чехія): управління надмірним туристичним потоком (overtourism) в історичному центрі міста.

Завдання 2. Робота з міжнародними реєстрами та статистикою

Використовуючи офіційні ресурси (ЮНЕСКО, UN Tourism), знайдіть дані та заповніть порівняльну таблицю для двох країн (на вибір: Італія, Іспанія, Греція):

- Кількість об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО (вкажіть 3 найвідоміші).
- Обсяг туристичних прибуттів за останній звітний рік.
- Провідний туристичний район та його спеціалізація.
- Наявність бальнеологічних або кліматичних курортів світового значення.

Завдання 3. Проектування туристичного маршруту

На основі аналізу однієї з країн Європи складіть проект транскордонного туристичного маршруту, зазначивши наступні реквізити:

- Назва маршруту та його тривалість.
- Перелік ключових локацій (точок зупинки).
- Вид транспорту та тип розміщення (готелі, хостели, кемпінги).
- Картографічна схема маршруту (можна використати Google My Maps або аналогічні сервіси).

Список рекомендованої літератури:

1. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг. — Київ, 2024.
2. Масляк П.О. Країнознавство: Підручник. — К.: Знання, 2023.
3. Географія туризму: навчальний посібник / за ред. проф. С. П. Кузика. — Львів, 2020.

Посилання на веб-ресурси:

- https://www.unwto.org — Всесвітня туристична організація (UN Tourism).
- https://whc.unesco.org — Список Світової спадщини ЮНЕСКО.
- https://ec.europa.eu/eurostat — Статистичне бюро Європейського Союзу (розділ Tourism).
- https://www.lonelyplanet.com — Путівники по країнах Європи.

Практична робота № 3

Тема: Географія туризму Азійсько-Тихоокеанського регіону (АТР)

Мета: Сформувати практичні навички аналізу екзотичних туристичних ресурсів, оцінки динаміки туристичних потоків у найбільш зростаючому регіоні світу та проектування маршрутів у країнах Сходу.

Завдання для виконання:

Завдання 1. Аналіз туристичних субрегіонів та спеціалізації

Проаналізуйте наведені ситуації та визначте: вид туризму (релігійний, екологічний, діловий тощо), ключові атракції, сезонність та культурні особливості:

1. Південно-Східна Азія (Балі, Індонезія): поєднання серфінг-туризму з індуїстськими храмовими комплексами.
2. Східна Азія (Токіо — Кіото, Японія): розвиток високотехнологічного урбаністичного туризму та замилування природою (сакура, момідзі).
3. Південна Азія (Агра, Індія): екскурсійний туризм «Золотого трикутника» та паломництво.
4. Океанія (Великий Бар’єрний риф, Австралія): організація дайвінг-турів та заходи з охорони природних об'єктів ЮНЕСКО.

Завдання 2. Робота з міжнародними даними (UN Tourism & UNESCO)

Знайдіть у відкритих базах даних або щорічних звітах UN Tourism інформацію щодо країн АТР та заповніть наступні пункти:

- Динаміка прибуттів: вкажіть країну-лідера регіону за кількістю іноземних туристів (наприклад, Китай або Таїланд) та обсяг доходів.
- Спадщина ЮНЕСКО: випишіть 2 об’єкти природної та 2 об’єкти культурної спадщини в регіоні (вкажіть країну та назву).
- Візовий режим: проаналізуйте доступність однієї з країн АТР для українських туристів (наявність e-visa або безвізу).

Завдання 3. Складання проекту подорожі (Travel Itinerary)

На основі однієї з країн АТР (наприклад, В'єтнам, Таїланд або Японія) складіть проект туристичного маршруту, зазначивши всі необхідні реквізити:

- Назва туру та цільова аудиторія.
- Логістика (основні аеропорти хаби, внутрішні перельоти або залізниця).
- Перелік 5-ти обов'язкових до відвідування локацій.
- Специфічні вимоги (щеплення, дрес-код у храмах, особливості етикету).

Список використаної літератури:

1. Географія туризму: Світовий ринок / за ред. проф. Масляка П.О. — Київ, 2024.
2. Звіти Всесвітньої туристичної організації (UN Tourism) по регіону АТР.
3. Енциклопедія країн Сходу: рекреаційний аспект. — Київ, 2023.

Посилання на веб-ресурси:

- http://www.unwto.org — Статистика міжнародного туризму.
- https://www.pata.org — Pacific Asia Travel Association (Тихоокеанська туристична асоціація).
- https://whc.unesco.org/en/list — Список Світової спадщини в Азії.

Практична робота № 4

Тема: Географія туризму Американського регіону

Мета: Сформувати практичні навички аналізу різноманітних рекреаційних систем Америки (від національних парків США до залишків доколумбових цивілізацій), навчитися оцінювати вплив природних та антропогенних чинників на розвиток туризму в регіоні.

Завдання для виконання:

Завдання 1. Аналіз туристично-рекреаційних систем

Проаналізуйте наведені ситуації та визначте: основний вид туризму, ключові атракції (об’єкт), чинники привабливості (об’єктивна сторона) та потенційні групи туристів (суб’єкт):

1. Національний парк Гранд-Каньйон (США): розвиток екологічного та пізнавального туризму на базі унікальних геоморфологічних об'єктів.

2. Мачу-Пікчу (Перу): організація доступу до високогірних пам'яток інкської культури в умовах обмеження антропогенного навантаження.

3. Карибський басейн (Багами/Ямайка): функціонування круїзного туризму та системи «all inclusive» як основи економіки острівних держав.

4. Ріо-де-Жанейро (Бразилія): проведення масштабних подієвих заходів (карнавали) як чинник сезонного зростання туристичних потоків.

Завдання 2. Робота з міжнародним та регіональним законодавством

Використовуючи офіційні веб-ресурси (UN Tourism, Організація Американських Держав), знайдіть інформацію та дайте відповіді:

- Стандарти безпеки: які вимоги висуваються до сертифікації готелів у США або Канаді (аналог санітарних чи пожежних норм)?
- Світова спадщина: вкажіть 3 об’єкти в Латинській Америці, що перебувають під загрозою зникнення через надмірний туризм.
- Економічний ефект: вкажіть частку доходів від туризму у ВВП однієї з країн Карибського регіону (на основі звітів WTTC).

Завдання 3. Проектування туристичної пропозиції

На основі однієї з країн регіону складіть проект планування подорожі (за аналогією до протоколу), зазначивши всі необхідні реквізити:

- Об’єкт: Назва туру (наприклад, «Шлях інків» або «Міста Східного узбережжя США»).
- Логістика: Основні пункти маршруту, типи транспорту.
- Умови перебування: Тип візової підтримки, необхідні страховки.
- Ризики: Природні (урагани в Карибському морі) або соціальні аспекти безпеки.

Список використаної літератури:

1. Аріон О.В., Уліганець С.І., О.Ю. Дмитрук Географія туризму: навчально-методичний посібник – 2 вид., перероблено та допов. / Аріон О.В., Уліганець С.І., О.Ю. Дмитрук. К. : 2019. - 206 с.

2. Аріон О. В. Географія подорожей та туризму: навчально-методичний посібник до спецкурсу для студентів освітнього рівню «бакалавр» спеціальності 106 Географія (електронне видання). К., 2023. 121 с.
3. Смаль Ігор Географія туризму : [навч. пос.] / Ігор Смаль – Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2011. – 576 с.

Посилання на веб-ресурси:

- https://www.unwto.org/americas — Регіональне представництво UN Tourism в Америці.
- https://www.nationalparks.org — Офіційний ресурс національних парків США.
- https://www.oas.org — Організація Американських Держав (розділ сталого розвитку).

Практична робота № 5

Тема: Географія туризму Африканського регіону

Мета: Сформувати практичні навички аналізу специфічних рекреаційних ресурсів Африки, дослідити особливості сафарі-туризму та оцінити потенціал розвитку культурно-пізнавальних маршрутів у країнах континенту.

Завдання для виконання:

Завдання 1. Аналіз туристичних дестинацій та ресурсів

Проаналізуйте наведені ситуації та визначте: вид туризму, склад (об'єкт — пам'ятка, об'єктивна сторона — природні/культурні умови, суб'єкт — організатор/турист, суб'єктивна сторона — мета), та особливості регіону:

1. Єгипет (Гіза, Луксор): організація масового пізнавального туризму на базі об'єктів давньоєгипетської цивілізації.
2. Кенія та Танзанія (Національні парки Серенгеті, Масаї-Мара): проведення фотосафарі та спостереження за "Великою п'ятіркою" тварин.
3. Марокко (Марракеш, Фес): розвиток етнографічного туризму в "імперських містах" з акцентом на східний колорит.

4. Південно-Африканська Республіка (Кейптаун, Столова гора): поєднання ділового туризму з екстремальними видами відпочинку.

Завдання 2. Робота з міжнародними даними та нормативами

Знайдіть у доступних джерелах (UN Tourism, ЮНЕСКО) інформацію про об'єкти та правила, що регулюють туризм в Африці:

- Світова спадщина: виберіть країну та вкажіть статтю (об'єкт) ЮНЕСКО та її значення для туризму (наприклад, острови-фортеці або природні резервати).
- Еко-стандарти: вкажіть норми поведінки в національних парках (аналог санітарних правил), порушення яких веде до відповідальності.
- Безпека: визначте райони, де обмежено туризм через політичну нестабільність або медичні застереження.

Завдання 3. Проектування туристичного продукту

На основі однієї з ситуацій завдання 1 складіть проект паспорта (протоколу) туристичного маршруту, зазначивши всі необхідні реквізити:

- Назва маршруту та цільові країни.
- Перелік природних та культурних локацій.
- Логістична схема (авіасполучення, джип-тури).
- Вимоги до медичного страхування та вакцинації (наприклад, проти жовтої лихоманки).

Список рекомендованої літератури:

1. Глобальний етичний кодекс туризму.
2. Статистичні звіти UN Tourism (African Region).

Посилання на веб-ресурси:

- https://www.unwto.org/africa — Регіональний департамент Африки UN Tourism.
- https://whc.unesco.org — Список об'єктів Світової спадщини в Африці.